

Wsi radosna, wsi wesola, czyli o Karaimach w podpoznańskiej Szreniawie

Konferencja naukowa w Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego

Cykl organizowanych przez Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie konferencji naukowych, wystaw i imprez plenerowych poświęconych mniejszościom narodowym i etnicznym w Rzeczypospolitej i ich wkładowi w kulturę agrarną dobiegł w tym roku końca. Rozpoczął się w roku 2005, gdy tematem byli Romowie, w kolejnych latach przedstawiono mniejszości: żydowską, łemkowską, litewską, tatarską, białoruską, ukraińską, czeską, niemiecką, rosyjską, słowacką i ormiańską. W tym roku miała nastąpić konferencja stanowiąca podsumowanie cyklu. Jednak dr hab. Grzegorz Pełczyński, znawca tematyki ormiańskiej i karaimskiej zadał pytanie: „A co z Karaimami?!”. Zamiast więc podsumowywać zdecydowano się poszerzyć cykl o jeszcze jeden element: spotkanie poświęcone naszej społeczności – Karaimom.

Adam J. Dubiński nakreślił współczesny obraz karaimskiego życia społecznego w Polsce.

Fot. Damian Wiórek

Sesja zamykająca 12-letni cykl konferencji poświęconych mniejszościom, zatytułowana „Karaimi – historia i kultura”, odbyła się 22 czerwca 2017 r. w gościnnych murach szreniawskiego muzeum. Głównym nurtem wystąpień miała być refleksja nad dziejami Karaimów, ich położeniem w dawnej Rzeczypospolitej i w okresie międzywojennym oraz nad współczesną sytuacją tej grupy w polskim społeczeństwie. W zapowiedzi konferencji organizatorzy wskazywali na zagadnienia związane ze wsią i rolnictwem. Referaty mogły dotyczyć historii, religii, kultury i spraw gospodarczych. Jednakże gdy do współorganizacji konferencji włączyła się Katedra Studiów Azjatyckich Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, program został rozbudowany o wątki językoznawcze i literaturoznawcze towarzyszące tematyce historycznej.

Stałym elementem konferencji z tego cyklu było oddanie głosu prezentowanej społeczności i informacja o ich współczesnej działalności – przedstawił ją Adam Dubiński, prezes Fundacji Karaimskie Dziedzictwo i skarbnik Związku Karaimów Polskich. Do rolniczej tradycji Karaimów nawiązała Mariola Abkowicz w referacie „Majątek Malowanka oraz Pola Karaimskie stanowiące własność Karaimskiej Gminy Wyznaniowej w Trokach jako przykład gospodarowania majątkiem wspólnym społeczności karaimskiej w II Rzeczypospolitej”.

Dr Marzena Zawawska, reprezentująca ośrodek warszawski, w wystąpieniu pt. „Pochodzenie społeczności karaimskiej: rzecz o początkach karaizmu” przedstawiła swe badania w tym zakresie. Dr hab. Grzegorz Pełczyński z Uniwersytetów Szczecińskiego i Wrocławskiego wygłosił referat „Z dziejów Karaimów polskich w XX wieku”. Dr Mariusz Pawelec z Opola poświęcił swoje wystąpienie miejscu rolniczemu święta *Orach toju* w obrzę-

dowości Karaimów Wileńszczyzny okresu międzywojennego.

Silna reprezentacja środowiska poznańskiego przedstawiła referaty: historyk dr hab. Rafał Witkowski „W poszukiwaniu prawdy o ekonomicznej aktywności Karaimów w okresie przedrozbiorowym”, prof. dr hab. Henryk Jankowski, turkolog, „Czas i miejsce powstania pierwszych zabytków piśmiennictwa w języku karaimskim”, prof. dr hab. Piotr Muchowski, hebraista, „Działalność gospodarcza Karaimów w XVII wieku w świetle dokumentów z kolekcji Abrahama Firkowicza”, dr Veronika Klimova „Zaginiony rękopis karaimskiego katechizmu z 1820 roku”. Wystąpili także poznańscy doktoranci: Sebastian Kubicki z referatem pt. „Karaimski ‘chleb jęczmienny’: o charakterystycznych cechach wiary karaimskiej przełomu XVII i XVIII w.”, Maciej Ratajczyk „Żaloba i nieczystość rytualna w przekazie *Miirat Enajim* Simchy Icchaka Łuckiego”, Przemysław Stasiewicz „Królewskie przywileje dla Karaimów na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego od XVI do XVIII w. w świetle rękopisów ze zbiorów A. Firkowicza z Rosyjskiej Biblioteki Narodowej”.

Cztery sesje prezentujące współczesne badania karaimoznawcze w zakresie filologii, historii czy socjologii, prowadzone przez specjalistów z różnych dziedzin i specjalności naukowych, były bez wątpienia interesujące nie tylko dla zainteresowanych tą społecznością, lecz również dla etnografów, etnologów i muzealników. Mimo początkowych wątpliwości, czy uda

się wiele powiedzieć o Karaimach i wsi, okazało się, że nawet przy tak wąsko zakreślonym temacie jest co zaprezentować, a także jak wiele tematów badawczych czeka na opracowanie. Jak zwykle cenne były spotkania i rozmowy w kuluarach. Dla nich również warto było się wybrać na piękną wielkopolską wieś.

Warto wspomnieć, że konferencji towarzyszyła wystawa plenerowa „Mniejszości narodowe na ziemiach polskich”, w której poświęcono uwagę także Karaimom. W zgromadzeniu prezentowanych zdjęć i wydawnictw udział brali przedstawiciele Związku Karaimów Polskich oraz Fundacji Karaimskie Dziedzictwo.

Mariola Abkowicz

Konferencja stała się forum, na którym zaprezentowano kierunki aktualnie prowadzonych badań nad Karaimami, ich religią, dziejami, językiem i kulturą.

Warto też odnotować fakt, że w konferencji uczestniczyli także przedstawiciele młodego pokolenia badaczy, co świadczy o zainteresowaniu, jakim cieszy się tematyka karaimska.